

Електронне наукове фахове видання "Державне управління: удосконалення та розвиток" включено до переліку наукових фахових видань України з питань державного управління

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

№ 9, 2011 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 354:65.014.1.477

В. М. Смельянов,
к.т.н.,

Чорноморський державний університет імені Петра Могили

РОЗВИТОК РІЗНОМАНІТНИХ АСПЕКТІВ СПІЛЬНОЇ РИНКОВО ОРІЄНТОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ ТА БІЗНЕСУ НА ВСІХ РІВНЯХ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Анотація. Обґрунтовано особливості нових інституційних взаємовідносин у якій до традиційних управлінських структур було долучено терміново створені необхідні складові ринкової інфраструктури. Проведено аналіз наявності проблем із функціонерами органів державного управління і місцевого самоврядування в українському суспільстві та сусідніх держав.

Annotation. Grounded the features of new institute mutual relations in which to the traditional administrative structures were attached quickly created necessary constituents of market infrastructure. The analysis of presence of problems is conducted with of organs of state administration and local self-government in Ukrainian society and the neighbouring states.

Ключові слова: Аспект, бізнес, громадянське суспільство, державне регулювання, інституційні взаємовідносини, регіон, ринок.

Вступ

Поступові і досить суттєві трансформації адміністративного апарату нашої держави, успадкованого ще від радянських часів, ще, однак, не привели до утворення ефективного публічної адміністрації в сучасному європейському розумінні цього поняття.

Це пояснюється тим, що більшість змін, які відбулися протягом останнього десятиліття, не відзначалися системністю і продуманістю, а були продиктовані спонтанними потребами швидкого створення і налагодження функціонування загальнодержавної системи управління в нових ринкових умовах на основі використання традиційних структур і досвіду соціального управління. При цьому консервативні прагнення і традиції, носіями яких залишались службовці попередньої командно-адміністративної системи, або об'єктивно гальмували і продовжують гальмувати еволюційний розвиток у напрямку ринкових орієнтирів лібералізованого громадянського суспільства, або навіть намагаються спрямувати його в напрямку реставрації звичних структур і методів державного управління.

Аналіз останніх наукових досліджень.

Проблеми державного регулювання розвитку регіонів досліджуються як зарубіжними, так і вітчизняними вченими. Серед зарубіжних науковців слід відмітити праці П. Самуельсона, А. Сміта, І. Фішера, Д. Хікса, У. Шарпа; вітчизняних – О.М. Алімова, П.Ю. Беленького, М.П. Бутка, М.І. Долішнього, О.О. Єрошкіної, О.М. Іваніцької, О.В. Іванченко, В.Ю. Керещман, М.Х. Корещького, Ю.Б. Коротича, О.П. Крайника, М.А. Латиніна, А.С. Лисецького, О.Г. Топчісва, та інших. Так, зокрема, сутність, основні напрямки, пріоритети державної регіональної політики визначили М.М. Миколайчук та Д.В. Нехайчук.

Постановка завдання

– обґрунтувати особливості нових інституційних взаємовідносин у якій до традиційних управлінських структур було долучено терміново створені необхідні складові ринкової інфраструктури;
– провести аналіз наявності проблем із функціонерами органів державного управління і місцевого самоврядування в українському суспільстві та сусідніх держав.

Результати

Треба розуміти, що функції державного управління із набуттям Україною незалежності великою мірою ускладнились у зв'язку з розвитком різноманітних аспектів спільної ринково орієнтованої діяльності держави, бізнесу і громадянського суспільства на всіх рівнях державного регулювання – макро- (загальнодержавному), мезо- (галузевому, секторальному, регіональному) і мікроекономічному (окремі суб'єкти підприємницької діяльності).

Усе це відбулося в зв'язку з виникненням, становленням і розвитком складної системи нових інституційних взаємовідносин, у якій до традиційних управлінських структур було долучено терміново створені необхідні складові ринкової інфраструктури. Цими змінами була продиктована поява жорстких і різноманітних вимог до апарату державного управління, до якості генерованих і реалізовуваних ним рішень, до рівня роботи регулюючих органів, до професіоналізму, різносторонньої освіченості та компетентності державних службовців, які переважно не змогли дати динамічну і адекватну відповідь на нові вимоги суспільства.

Наслідками цього слід вважати цілий комплекс розбіжностей між бажаним станом публічного адміністрування в Україні загалом, щодо великого, середнього і малого підприємництва зокрема та кращими світовими зразками державного управління.

Сьогодні до цих наслідків варто зарахувати такі негативні оцінки як « неспроможність ініціювати та впроваджувати реформи, вирішення багатьох публічних завдань у режимі «гасіння пожеж», надмірна централізація, неповага до людини, корупція та бюрократизація, закритість від суспільства та невідповідність суспільству, неефективне використання публічних ресурсів» [9, с. 79]. Саме цим пояснюється те, що «більшість населення України відчуває на собі незадовільні наслідки некомпетентного менеджменту, неякісного та несвочасного надання державно-управлінських послуг» [6, с. 3], що « владні структури діють емпірично, вельми нерациональним засобом спроб і помилок» [3, с. 102], а у багатьох службовців « в Україні, на жаль, не вистачає тільки одного ресурсу – морального» [8, с. 123].

Численний перелік таких нищівних оцінок, висловлених науковцями, політиками, експертами-практиками, журналістами та іншими зацікавленими особами можна було б продовжити, однак це не є метою даного дослідження. Ми спробуємо знайти причини визначеної вище неадекватності запитів суспільства і готовності посадовців різних рівнів і сфер діяльності до їх задоволення.

У зв'язку з цим доцільно звернути увагу на дуже важливий чинник, який, на наш погляд, дуже влучно був сформульований автором праці [1, с. 27] «Якщо ..... державні службовці не знатимуть основної мети діяльності державних інституцій, органів державного управління на певному відтинку розвитку суспільства, то їхні дії будуть позбавлені логіки, наступності, буде втрачено точку відліку для вибору найкращої альтернативи».

Отже, відсутність загальнодержавної мети, розмитість цілей та орієнтирів діяльності, ідеології управління і стратегії розвитку, характерні для транзитних економік більшості постсоціалістичних країн, можна вважати головною причиною незадовільного управління і його незадовільних результатів у багатьох сферах діяльності українського суспільства загалом та в реформуванні національного господарства і розвитку сфери підприємництва зокрема.

Підтвердженням цього висновку може служити наявність аналогічного проблем із функціонерами органів державного управління і місцевого самоврядування не тільки в українському суспільстві, а притаманність проблемних питань і недоліків службовцям більшості сусідніх держав, що виявляється в процесі навіть поверхневих аналізів наукових і аналітичних публікацій.

Так, батько ринкових реформ у сусідній Польщі, Лех Бальцерович, відповідаючи в одній із своїх праць на запитання про те, чого держава не здатна добре чинити, дав наступну відповідь-оцінку: « вона цілковито не в стані добре здійснювати численні регулювання на користь окремих галузей виробництва чи підприємств. Цьому перешкоджають обмеженість знань державних службовців та політиків» [2, с. 281]. У цій же роботі Л. Бальцерович, окреслюючи «невидиму руку» ринку як анонімний механізм, який «за самою його суттю неможливо корумпувати», підкреслив, що «натомість «видима рука» політика чи службовця, яка

Таким чином, якщо група важко змінюваних характеристик особистості визначає здатність останньої до забезпечення належного виконання функції $K_{cl} = 1$, то саме за рівнем адекватності особи названим характеристиками доцільно визначати можливість і доцільність виконання нею цих функцій, а іншими словами – можливість займати відповідну посаду службовця органу державного управління чи місцевого самоврядування.

В зв'язку з цим в питанні формування і підтримки стабільно сприятливого підприємницького клімату архіважливого значення набуває можливість покращення функціональних і нормативних параметрів будь-якого службовця.

Висновки

Таким чином, службовців слід у першу чергу добирати за допомогою запропонованої вище «нормативної моделі» саме тому, що не кожна особа може і здатна до успішного виконання цільової функції (1.), разом із цим – розвивати і удосконалювати їх здібності в напрямку підвищення відповідності до запропонованої нами моделі.

Такі дії повинні привести до формування в державних і самоврядних інституціях позитивного «робочого клімату» як складової сприятливого «підприємницького клімату». Основні умови досягнення такого стану продемонстровані нами вище.

Слід наголосити, що сьогодні в названих інституціях діє зовсім інший принцип оцінювання працівників. Згідно Наказу №122 Головного управління державної служби України (ГУДСУ) від 31.10.2003р. «Примірний перелік загальних критеріїв та показників роботи якості роботи державного службовця».

Якщо порівняти зміст цих критеріїв із запропонованою вище просторовою моделлю «ідеального службовця», то стане очевидним, що саме морально-етична складова необхідних сьогоднішнім українським управлінням рис і характеристик у даному переліку практично не представлена, а інші складові дозволяють тільки певною мірою оцінити професійну «здатність» службовця до кращого або гіршого виконання своїх функцій, демонстрації кращої або гіршої робочої поведінки протягом певного періоду часу.

Отримавши функціональну модель елемента системи зовнішніх регулювань, аналітичний вираз коефіцієнта трансформації вхідних сигналів службовцем у регуляторному процесі, а також графічну модель «ідеального службовця» з точки зору якнайкращого виконання останнім своїх службових обов'язків, робимо висновок про необхідність і доцільність виконання подібних кроків і щодо іншого функціонального елемента підприємницького середовища – керівника підприємства чи підприємця, який повинен успішно взаємодіяти з джерелом зовнішніх регулювань і, одночасно, управляти діяльністю довіреного йому СПД.

Дослідження умов креативної участі керівників підприємств і підприємців у створенні і підтриманні позитивного підприємницького клімату вимагає інтерпретації та розгляду фігури підприємця в як функціонального елемента системи регулювання діяльності підприємств і підприємництва.

Література

1. Алексєєв І. В. Стратегії розвитку підприємств і державне регулювання економіки: [монографія] / Алексєєв І. В. – Київ: Вид-во УАДУ, 1998. – 204 с.
2. Бальцерович Л. Свобода і розвиток. Економіка вільного ринку [пер. з польськ. А. Павлишин] / Л. Бальцерович. – Львів: “Арсенал”, 2000. – 332 с.
3. Державне управління: Теорія і практика / [за заг. ред. В. Б. Авер'янова]. – Київ: Юрінком-Інтер. – 1998. – 432 с.
4. Закон України “Про державну службу” від 16.12.1993 № 3723: [Електронний ресурс] / Режим доступу: [http:// www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua)
5. Зейдлер Г. Л. Політична думка стародавнього світу: (правові доктрини імперіалізму) / Зейдлер Г. Л. – Львів: Вид-во Львівського ун-ту, 1959. – 343 с.
6. Концепція адміністративної реформи в Україні / Державна комісія з проведення в Україні адміністративної реформи. – Київ: Центр політико-правових реформ, Центр розвитку українського законодавства, 1998. – 61 с.
- 7.. Кредисов А. И. История учений менеджмента / Кредисов А. И. – К: ВИРА-Р, 2000. – 336 с.
8. Мартиненко В. Трансформація інвестиційних ресурсів в епоху становлення інтелектуально-інформаційної економіки / В. Мартиненко // Вісник УАДУ. – 2002. – № 4. – С. 122–133.
9. Посилення співпраці між Україною та ЄС щодо утвердження верховенства права в Україні. Аналітична доповідь та рекомендації / [Під заг. ред. І. Солоненко]. – Київ: Вид-во “К.І.С.”, 2006. – 159 с.
10. Deary J. J. A (Latent) Big-Five Personality Model in 1915? // A Reanalysis of Webb’s Data. Journal of Applied Psychology 71. – 1996. – #5. – pp. 999–1005.
11. Coats B. A. W. Economics as a Profession in the Sociology and Professionalisation of Economics. British and American Economics Essays, Vol. II, London and New York: Routledge, 1993. – P. 395-418.
12. William L. Miller, Ase B. Grodeland, Tatyana Y. Koshechkina. Are the People Victims or Accomplices? The Use of Presents and Bribes to Influence Officials in Eastern Europe / Discussion Papers #6. Published in 1998 by the Local Government and Public Service Reform Initiative (affiliated with the Open Society Institute). – Budapest, 1998. – 52 p.

Стаття надійшла до редакції 15.07.2011 р.

166
227

ТОВ “ДКС Центр”